

IMPORTANȚA CATEHEZEI ÎN ACTUALITATE. ACTIVITĂȚI CATEHETICE DESFĂȘURATE ÎN BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ ȘI BISERICA ORTODOXĂ DIN GRECIA (STUDIU COMPARATIV)*

PR. DRD. NICOLAE-GEORGE BARBU**

ABSTRACT: The study aims at describing the catechesis activities, as well as their importance and essential requirement in order to ensure a harmonious growth of the young generation and not only. Changes that occur in society, the human being's dependence on everything that is material, consumerism, selfishness and personal self-concern make us approach the issue of catechesis from another point of view. Taking into account the fact that the catechetical programs carried out within the Romanian Orthodox Church are extremely well known, they have been schematically presented. At the same time, the study presents and describes the catechetical activities carried out by the Greek Orthodox Church, as well as their importance and impact on the individual, on family and on the community. The uppermost goal of the study consists in the exchange of the catechetical experience between the two Churches, to their mutual benefits. It is shown that in the contemporary context, catechesis is more necessary than ever. It is by no means outdated or obsolete. The importance of a thorough education, which presents young people with genuine and worthy role models to follow, is fundamental in the process of educating them, but also in building a beautiful future for our society. In the study, there are references to Internet addresses related to these catechesis activities, as well as to new catechetical methods, proposals and points of view

KEYWORDS: catechesis, activities, current, Romanian Orthodox Church, Greek Orthodox Church

Este cunoscut faptul că activitatea catehetică a fost întrebuițată de către Biserică în două scopuri principale. Un prim scop a fost acela al pregătirii catehumenilor în vederea primirii Tainei Sfântului Botez, iar al doilea scop a fost acela al instruirii și al completării cunoștințelor creștinilor, atât a copiilor și a tinerilor, cât și a persoanelor mature.

Importanța dobândirii unor cunoștințe temeinice din partea credincioșilor a fost și este una esențială. În decursul vremii oamenii s-au confruntat cu ispite și încercări felurite. Un creștin care a dobândit o cunoaștere temeinică a adevărilor de cre-

dință, și mai ales un creștin care a aplicat aceste adevăruri, a fost un suflet câștigat, a fost un membru al Bisericii care a reușit mai ușor să facă față acestor ispite și greutăți.

Iată-ne și pe noi astăzi într-o epocă dominată de un adânc dezechilibru spiritual¹. O lume în care, chiar și mulți dintre creștini sunt, potrivit Sfântului Apostol Pavel: „copii duși de valuri, purtați încoace și încolo de orice vânt al învățăturii, prin înșelăciunea oamenilor, prin vicleșugul lor, spre uneltirea rătăcirii” (*Efesenii* 4, 14).

Astăzi, schimbările din societate, dependența omului față de tot ceea ce este material, consumismul, egoismul și interesul personal ne fac să abordăm din altă perspectivă problema catehizării². Așadar, privirea noastră trebuie să fie una de ansamblu, să încercăm să găsim și să răspundem provocărilor lumii moderne.

Cateheza și activitățile catehetice sunt în acest context absolut necesare creștinilor și în mod special tinerilor. Am spus, în mod special tinerilor, deoarece aceștia sunt categoria cea mai expusă și vulnerabilă în fața unor astfel de încercări.

Tinerii sunt un factor determinant pentru societate (mai ales atunci când ne gândim la viitor), dar și pentru Biserică. Aceștia dacă au o educație creștină, pe lângă o bună pregătire în domeniul lor de lucru, sunt un câștig enorm pentru societate și pentru Biserică. Dacă însă se împotmolesc în patimi, sunt superficiali sau părăsesc valorile perene, nu doar societatea este afectată, ci și Biserica suferă. De aceea, și din multe alte motive, pastorația și misiunea Bisericii trebuie să se îndrepte către toate categoriile sociale, însă, în mod special, și cu o grijă aparte, către tineri³.

În trecerea sa prin această viață, omul se confruntă cu două momente cruciale: informare și formare. Sufletul însetat, din fire, caută răspuns la noianul întrebărilor ce izvorăsc din trăirile și curiozitățile sale. Religia, ca sentiment religios înscris ontologic în fibra ființei noastre⁴, se face cunoscută, în acest context, ca răspuns al acestor întrebări. Ea este limanul de care ne putem ancora sufletul în marea zbuciumată a acestei vieți.

Formarea și informarea noastră, sub aspect religios, are loc și prin cateheză, precum și prin toate activitățile ce țin de acest domeniu educativ. Originea cuvântului cateheză vine de la verbul grecesc *κατηχεῖν* (*katihin*), care înseamnă a face să ră-

¹ Această lucrare a fost alcătuită sub îndrumarea Pr. Prof. Univ. Dr. Vasile Gordon, care a dat și avizul pentru publicare, în noiembrie 2019.

² Doctorand la Școala Doctorală de Teologie „Isidor Todoran”, Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, mail: barbu-ngb@windowslive.com

³ Carmen Maria BOLOCAN, *Educația creștină – factor stabilizator al personalității umane în societatea de azi*, în *Analele Științifice ale Universității „Aexandru Ioan Cuza” din Iași*, tomul V, 1999-2000, p. 97.

⁴ Ioanis B. KONGULIS, *Κατηχητική και χριστιανική παιδαγωγική (Catehetica și pedagogia creștină)*, ediția a IV-a, Kiriakidi, Tesalonic, 2016, p. 37.

⁵ Doru Mihai BARNĂ, *Lucrarea misionar-pastorală a Bisericii Ortodoxe în tabere pentru tineri*, Doxologia, Iași, 2019, pp. 30-31.

⁶ Jean DELUMEAU (coordonator), *Religiile lumii*, trad. Angela Pagu, Carol Litman, Rodica Buburuzan, Bogdan Budeș, Dinu Luca, Florentina Vișan, Iulia Waniek, Toader Saulea și Carmen Stoian, Humanitas, București, 2014, p. 737.

sune, a instrui sau a învăța pe cineva cu voce tare⁵. Originea acestui cuvânt ne trimite cu gândul la Creator, la Dumnezeu, cel care ne transmite învățăturile Sale prin trimișii Săi: prin clerici, prin teologi și prin învățătorii dreptei credințe. Astfel, învățăturile creștine răsună (ηχείν – ihin = a răsună) din ceruri către noi (κατά – kata = către, în jos). În limbajul bisericesc verbul „a catehiza” exprimă sensul verbului grecesc διδάσκω, verb care arată transmiterea unei informații, a unui mesaj de la catehet către catehumen.

Ținând cont de faptul că învățătura pe care o transmite Biserica celor însetați de cuvântul lui Dumnezeu este de origine divină, putem afirma cu tărie faptul că aceasta este posesoarea celui mai valoros patrimoniu: felul de a vorbi și de a acționa, alături de mesajului de origine divină. Biserica este, așadar, sarea pământului.

Observăm faptul că accentul nu cade numai pe aspectul informativ, ci mai ales pe cel formativ. În activitatea sa de catehizare, Biserica urmărește treptat luminarea minții, încălzirea inimii și înduplecarea voinței catehumenilor. Biserica sprijină creșterea duhovnicească, întărirea caracterului moral, aplicarea în viața de zi cu zi a învățăturilor divine, după cum ne arată Sfântul Apostol Pavel când zice: „Până vom ajunge toți la unitatea credinței și a cunoașterii Fiului lui Dumnezeu, la starea bărbatului desăvârșit, la măsura vârstei deplinătății în Hristos” (Efeseni 4, 13).

Pentru creștini este vitală cunoașterea învățăturii Bisericii. Numai cunoscându-ne foarte bine propria învățătură, cea primită de la Mântuitorul Hristos, vom putea înțelege care ne este menirea pe acest pământ. Omul zilelor noastre este educat, încă din copilărie, spre a fi atras de cele materiale. Intrând astfel în acest cerc vicios, omul contemporan a ajuns să numească răul bine și binele rău; libertatea robie și robia libertate. Pentru societatea de astăzi valorile creștine au devenit non-valori⁶.

Lumea în care trăim este bombardată din toate părțile de secularizare, de globalizare și de multe alte încercări, iar toate aceste fenomene zguduie liniștea sufletească și întunecă gândirea și trăirea curată.

În acest context, Biserica împreună cu societatea au datoria de a promova aspirațiile spre bine și frumos, orientând și cultivând dragostea față de valorile spiritual-creștine, morale și culturale. În acest context Preafericitul Patriarh Daniel afirma, în cuvântul rostit la festivitatea de deschidere a Întâlnirii Tinerilor Ortodocși din toată lumea din septembrie 2016, că: „familia, Biserica și Școala au datoria de a oferi o educație creștină tinerilor pentru cultivarea credinței ca lumină a vieții cotidiene, precum și a iubirii față de Dumnezeu și față de oameni”⁷.

În decursul acestei vieți, orice om are nevoie de un călăuzitor, de un îndrumător, de un catehet. Sfântul Apostol Filip, auzind un etiopian citind din proorocul Isaia, l-a întrebat: „Înțelegi tu ce citești?”, iar famenul a răspuns: „Cum aș putea să înțeleg, dacă nu mă va călăuzi cineva?” (FA 8, 30-31).

⁵ Nicolae PETRESCU, *Catehetica*, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 1978, p. 11.

⁶ Vasile GORDON, *Introducere în catehetica ortodoxă*, Sofia, București, 2004, pp. 6-9.

⁷ Carmen Maria BOLOCAN, *Educația creștină...*, pp. 97-98.

Observând neliniștea omului modern, părintele arhimandrit Ioanichiu Coțoni, stareț al Mănăstirii „Schimbarea la față” din regiunea Sohu – Tesalonic, afirma că principala cauză a crizei prin care trec oamenii de astăzi este faptul că ei nu au viață în Hristos, viață creștină, viață bisericească. Nu este de ajuns să avem icoane și candelă în casă. Avem nevoie de rugăciune. Iar această rugăciune o sădăm în sufletele noastre prin deprinderile bune, formate în familie și în biserică⁸.

Chevalier Jacques (1882-1962), filosof francez, profesor la Universitatea din Grenoble și fost ministru al Educației (1941), susținea:

„Gândirea noastră este măsurată și nu măsurătoare, că a primi este pentru om, iar a crea e pentru Dumnezeu... concepție care nu anulează deloc străduința... ci o orientează și îi desemnează adevăratul scop, care înseamnă a tinde la regăsirea ideilor divine ce lucrează în lume. Omul nu este ce ar trebui să fie decât atunci când I se subordonează lui Dumnezeu”⁹.

De la leagăn până la mormânt, fiecare persoană își parcurge drumul său unic modelat de factorii formatori: ereditatea, educația și mediul.

În același timp, subliniem faptul că viața omului prezintă mai multe aspecte: fizic, mental și spiritual. Pentru a atinge scopul omul trebuie să pună în mișcare toate aceste aspecte. Lipsa preocupărilor față de suflet duce la îndepărtarea de adevărata țință a omului. Sfântul Teofan Zăvorâtul ne spune, referitor la aceasta:

„Oamenii caută și găsesc ceva, dar după ce au găsit, ei dau la o parte și încep să caute totul din nou, ca să poată arunca din nou ceea ce găsesc. Și se continuă așa la nesfârșit. Aceasta înseamnă că ei caută ceea ce este rău, în locul cel rău, și nu ceea ce ar trebui ei să caute și în locul potrivit”¹⁰.

În ceea ce privește ereditatea, putem spune că aceasta constă în resursele originale, cele transmise prin codul genetic de la părinți la copii. În acest sens, mitropolitul Antonie de Suroj afirma că: „Fiecare dintre noi nu se naște ca o făptură nouă, ci ca un moștenitor al tuturor generațiilor care l-au precedat”¹¹.

Educația îmbogățește aceste însușiri ereditare și le dezvoltă. Omul devine astfel obiect al educației din fragedă copilărie, după cum ne arată majoritatea celor care au scris despre acest domeniu. Prin educație, omul se formează armonios și își îmbogățește cunoștințele în vederea aplicării lor. Știința și arta, după care se face educație, poartă numele de pedagogie – termen grecesc (παιδαγωγία) format din alăturarea cuvintelor *pais* (copil) + *agogia* (a conduce). Activitatea de catehizare face și ea parte, negreșit, din acest domeniu al educației.

⁸ <https://vestitorulortodoxiei.ro/articol/credinta-in-iisus-hristos-izvor-de-bucurie/> (data accesării: 20.09.2019)

⁹ Ioanichiu COȚONI, *Υπερεπίγον προς τα ζευγάρια (Urgent către tinerii căsătoriți)*, Chilia Sfântul Grigorie Palama, Tesalonic, 2010, pp. 15-17.

¹⁰ Nicolae N. BARBU, *Atitudini religioase ale oamenilor de știință, cultură și cârmuire*, București, 2015, pp. 71-72.

¹¹ Sfântul TEOFAN ZĂVORÂTUL, *Viața duhovnicească*, Buna Vestire, Bacău, 1998, p. 32.

Din sfera educației face parte și educația religioasă, cea care ne ajută să consolidăm un adevărat sistem de valori spirituale, morale, estetice etc. Când ne referim la educația religioasă, nu trebuie să pierdem din vedere fundamentul divin al acesteia și legătura strânsă cu educația morală. În cadrul acesta al educației religioase un rol important îl are credința. Credința reprezintă factorul esențial în viața și în educația creștinilor, deoarece ea îi pune omului în față un scop, iar scopul este fericirea adevărată, fericirea veșnică, mântuirea.

În acest sens, trebuie menționat faptul că absența Religiei înseamnă pentru tineri o viață artificială și fără sens. De aceea, vârsta fragedă a copilăriei este cea mai potrivită pentru formarea moral-religioasă și pentru a le fi modelată viața în Duhul lui Hristos¹².

Mediul își pune și el amprenta decisivă pe dezvoltarea individului, iar familia oferă tinerelor vlăstare modele de viață și de comportare religioasă. Avem în acest sens exemple grăitoare ale sfinților crescuți în familii de creștini adevărați, unde au primit o educație temeinică. Puterea aceasta a exemplului și a îndrumării creștine le-a fost acestora un adevărat far călăuzitor în marea plină de încercări a acestei vieți.

Societatea are și ea rolul ei bine definit în dezvoltarea tinerilor. Contextul social și totalitatea laturilor vieții sociale ajută sau îngreunează parcursul dezvoltării frumoase și armonioase a tinerilor.

Aria mijloacelor prin care se poate face educație religioasă este mult mai largă și stă la îndemâna inițiativei slujitorilor Bisericii, a teologilor, a personalului didactic, precum și a părinților, ca să facă din educația religioasă o adevărată făclie care să lumineze mințile și sufletele tinerilor. Astfel, un suflet curat și o minte luminată devin bucurie familiei și stâlp de nădejde al societății¹³.

În procesul acesta de formare și de informare, rolul educativ al exemplului este esențial. Educatorul se va strădui, va ține cont de contextul social și cultural, va fi atent la ispitele vremurilor, la problemele și trăirile catehumenului, însă nu trebuie să piardă din vedere factorul acesta important al exemplului. Doar un educator cu viață morală, cu o conduită atentă și cu simțul responsabilității și al măsurii poate deveni un exemplu de urmat. În acest sens, Sfântul Grigorie Palama spunea: „Fiecare cuvânt poate contesta un alt cuvânt, dar care este cuvântul care poate contesta viața”.

Una din crizele cu care se confruntă societatea contemporană este și criza modelelor, a exemplelor personale, exemplul fiind un factor important în domeniul educației în general și în domeniul educației tinerilor în special.

Mitropolitul grec Ieroteu de Nafpaktu, în lucrarea sa *Εποπτική Κατήχηση* (Îndrumător catehetic), ținea să arate faptul că observă, din când în când, creștini care nu cunosc învățătura bisericii și adevărurile de credință sau le confundă cu unele idei filosofice, sau cu practici băbești. Din acest motiv, Înaltpreasfinția sa ne arată că

¹² Konstantin V. ZORIN, *Enigmele eredității*, trad. Eugeniu Rogoti, Cartea Ortodoxă, București, 2011, p. 5.

¹³ Carmen Maria BOLOCAN, *Rolul profesorului (preotului) de Religie în formarea caracterului moral-religios al elevilor*, Teologie și Viață, serie nouă, 1-6, (2008), pp. 192-193.

este nevoie de o catehizare atentă, nu doar a copiilor ci și a celor mari, pentru a cunoaște și a aplica învățătura folosită de Biserici¹⁴.

În procesul acesta de catehizare, de formare și de propovăduire, catehetul trebuie să păstreze, potrivit îndemnurilor Sfinților Părinți, echilibrul acesta între viața morală și pregătirea intelectuală a celui care învață pe alții. În acest sens, Sfântul Ioan Gură de Aur ne spune că: „Atunci când preotul nu-i predicator destoinic, credincioșii sunt siliți să sufere multă pagubă sufletească”¹⁵. Sfântul Ioan Hrisostom ne arată că o viață îmbunătățită nu este de ajuns pentru un păstor de suflete. Acesta trebuie să cunoască foarte bine învățătura Bisericii. De asemenea o credință sănătoasă alături de o viață stricată rămâne fără folos. Este foarte important pentru un slujitor al Bisericii să cunoască bine învățăturile de credință, deoarece dacă acesta este neputincios în fața provocărilor venite din toate părțile, oamenii nu vor pune această neputință pe seama neștiinței lui, ci o vor pune pe seama unei șubrezi a credinței.

În virtutea mesajului imperativ transmis de Mântuitorul, Sfinților Apostoli, „Mergând, învățați toate neamurile...” (Matei 28, 19), slujitorii Sfintei noastre Biserici s-au străduit să-și împlinească această misiune, folosind diverse metode, începând de la individ și încheind cu colectivități mari, răspunzând întrebărilor și ținându-se cont de vârsta, pregătirea indivizilor și de contextul istoric.

Biserica lui Hristos trăiește „în lume”, dar ea „nu este din lumea aceasta” (Ioan 17, 11; 14-15). Biserica este semnul și imaginea Împărăției lui Dumnezeu în istorie pentru că ea anunță o „făptură nouă” (2 Cor. 5, 17), „ceruri noi și pământ nou, în care locuiește dreptatea” (2 Petru 3, 13), o lume în care Dumnezeu „va șterge orice lacrimă din ochii lor și moarte nu va mai fi, nici plângere, nici strigăt, nici durere” (Ap 21, 4-5).

Observăm, din cele relatate mai sus, faptul că finalitățile educației religioase vizează, în special, formarea unui creștin cu o conduită morală aleasă și o bogată cultură religioasă. În cadrul acestui proces educative, principiul hristocentric și cel eclesio-centric au un rol esențial.

Necesitatea unei educații temeinice este de netăgăduit. În acest sens, Biserica are rolul ei de seamă în dezvoltarea individului, în dezvoltarea societății. Doar o societate cu o temelie puternică poate înfrunta încercările viitorului. Cu ajutorul lui Dumnezeu și cu strădania fiecăruia dintre noi, putem contribui la consolidarea acestei temelii puternice spre slava lui Dumnezeu și spre mântuirea noastră!

ACTIVITATEA CATEHETICĂ ÎN BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

Contextul educativ religios de astăzi este tulburat de divizarea excesivă a creștinismului¹⁶ precum și de secularizare, globalizare, indiferentism, materialism, ateism și

¹⁴ Gabriela ZAMORA, „Educația religioasă, cheia pentru pace socială”, în: *Ziarul Lumina*, ediția din 24 Octombrie 2016, p. 8.

¹⁵ MITROPOLITUL IEROTEU DE NAFPAKTU, *Εποπτική Κατήχηση* (Îndrumător catehetic), Mănăstirea „Nașterea Maicii Domnului – Pelaghia”, Levadia, 2015, pp. 12-14.

¹⁶ SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Tratatul despre preoție*, Sophia, București, 2004, pp. 147-148.

de prozelitismul agresiv al altor religii. În acest context, Bisericii îi revine misiunea aceasta de a întări credința prin catehizare temeinică și prin activități menite să educe și să consolideze sufletele fiilor săi duhovnicești.

Pentru susținerea activităților de catehizare a apărut, în 1996, în America, proiectul catehetic *Hristos împărtășit copiilor* din inițiativa organizației non-profit Wordirect, dezvoltată de *Gospel Light Worldwide*. Între anii 2006-2007, acest proiect a fost lansat și implementat în mai multe eparhii ortodoxe din România.

În ședința Sfântului Sinod al B.O.R., din 8-10 iulie 2008, s-a dispus înființarea în cadrul Sectorului Teologic-educational al Patriarhiei Române, a unui Birou de catehizare a tineretului, în vederea dezvoltării proiectului *Hristos împărtășit copiilor*.

La 29 octombrie 2008, prin hotărârea nr. 5180, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a dispus organizarea Biroului pentru catehizarea tineretului în fiecare eparhie, distribuirea ghidurilor catehetice și numirea unui inspector pentru catehizarea parohială.

Ca urmare a hotărârilor Sfântului Sinod, menționate mai sus, în cadrul Bisericii Ortodoxe Române, se organizează anual congrese, concursuri și seminarii, la nivel național și regional.

Deoarece programele catehetice desfășurate în Biserica Ortodoxă Română sunt arhicunoscute, vom prezenta schematic, mai jos, câteva dintre principalele activități desfășurate în cadrul acestora la nivel național.

Începând din anul 2008 și până în prezent au avut loc, anual, congrese naționale „Hristos împărtășit copiilor”. Ultimele două întâlniri ale acestui Congres au avut loc la Mănăstirea „Înălțarea Sfintei Cruci” – Caraiman, din stațiunea prahoveană Bușteni, în perioada 17-19 septembrie 2019¹⁷ și respectiv 28-30 septembrie 2020.

Începând din anul 2010, Patriarhia Română a inițiat și coordonat, anual, Concursul național „Hristos Împărtășit copiilor”. În fiecare an, concursul a primit o temă și o denumire distinctă, acestea ținând seama de contextul anului omagial respectiv. Amintim, în acest sens, Concursul Național Catehetic „Hristos: sufletul satului meu” ce s-a desfășurat în anul 2018-2019¹⁸.

Importanța acestor concursuri este esențială în promovarea și încurajarea activităților educative religioase desfășurate la nivel național, dar și local. Promovarea acestor activități la radio, la TV și în domeniul online este prielnică încurajării și dezvoltării unor astfel de proiecte și activități constructiv – educative.

O activitate prielnică, la nivelul Patriarhiei Române, este și proiectul „Alege Școala!”, proiect realizat în parteneriat cu Fundația World Vision România. Ca obiectiv principal, acest proiect își propune prevenirea și combaterea fenomenului de părăsire

¹⁷ „În 1990, numărul confesiunilor creștine din întreaga lume era de 1880, iar azi a ajuns la 33.800” – cf. Nicolae ACHIMESCU, *Universul religios în care trăim*, Trinitas, București, 2013, p. 444.

¹⁸ <https://ziarulillumina.ro/actualitate-religioasa/stiri/congresul-national-hristos-impartasit-copii-147938.html> (data accesării: 15.09.2019)

timpurie a școlii și prevenirea delincvenței juvenile, prin dezvoltarea unor soluții alternative de tip „școala de duminică”¹⁹.

Dintre etapele acestui program amplu enumerăm ultimele trei proiecte ce se vor desfășura în perioada 20 aprilie 2018 - 19 aprilie 2021:

„Alege Școala – o șansă pentru viitor!” în județul Vâlcea,

„Alege Școala – educație de calitate, viitor în comunitate!” în județele Dolj și Vaslui,

„Alege Școala!” în județele Prahova, Ialomița și Constanța.

Proiectul „Alege Școala” a reușit, așadar, prin amploarea lui, să transmită necesitatea educației morale autentice tinerei generații, ajutând totodată la prevenirea delincvenței juvenile²⁰.

În multe dintre bisericile din România se desfășoară, de asemenea, programul catehetic „Școala de Duminică”, în cadrul căruia au loc diverse activități de pictură, desen, sculptură, dans, muzică, încondeiere de ouă, proiecție de film etc.

Pentru buna desfășurare a acestor activități, în unele eparhii, s-au organizat cursuri de perfecționare a formatorilor.

Educația tinerilor trebuie să țină seama de contextul actual. Biserica trebuie să dezvolte parteneriate cu școala, propunând soluții pentru o educație temeinică în cadrul familiei, dar și în școală, prin ora de religie, și nu numai.

Ținând cont de importanța educației primite de tineri în familie, distingem în acest sens proiectul „The Way” – „Calea”, proiect de catehizare destinat adulților. Prin însușirea cunoștințelor necesare și printr-o trezire a conștiinței, aceștia se vor implica temeinic în educația copiilor lor.

În cadrul activităților formativ-educative desfășurate la noi, distingem și întâlnirile internaționale ale tinerilor ortodocși din țara noastră. Aceste întâlniri au avut loc, începând din anul 2014, după cum urmează: Întâlnirea Internațională a Tinerilor Ortodocși de la Baia Mare în anul 2014, la Cluj în 2015, la București în 2016, la Iași în 2017, la Sibiu în 2018, iar în anul 2019, la Craiova. Urmând ca cea de-a VII-a ediție să aibe loc, în 2020, la Timișoara²¹.

Foarte importantă este și deschiderea către mediul online, a activităților și metodelor de informare și formare. Prin intermediul internetului și în mod special prin: YouTube, Whatsapp, Instagram, Facebook, etc., se pot transmite și prezenta lucruri ziditoare pe care generația nouă să le acceseze mai ușor.

---

¹⁹ Potrivit Hotărârii nr. 6420/2018 a Sfântului Sinod al B.O.R. din octombrie 2018.

²⁰ „Alege Școala!, Curs de formare pentru formatori”, Iași, 2011, p. 3.

²¹ Gheorghe Cristian POPA, „Proiect de catehizare pentru adulți”, în: *Ziarul Lumina*, IV (2010) nr. 96, p. 3.

ACTIVITATEA CATEHETICĂ ÎN BISERICA ORTODOXĂ GREACĂ

Lucrarea misionar-pastorală a jucat un rol important în istoria statului elen și a Bisericii Grecești. Dintre personalitățile care au marcat în decursul istoriei domeniul acesta, al activităților catehetice, enumerăm pe Sfântul Nicodim Aghioritul și pe Sfântul Kosma Etolianul. Aceștia și mulți alții au adus o reînnoire și o revigorare a activităților catehetice și nu numai.

Astfel reflectăm și noi astăzi la cuvintele pline de înțelepciune rostite de Sfântul Nicodim, care zice:

„rolul cel mai important în cadrul activităților catehetice îl are personalitatea catehetului, și nu faptul că acesta este cleric sau simplu teolog. Important este să poată da, prin viața și comportamentul său, un adevărat exemplu, să arate că trăiește ceea ce propovăduiește”²².

Alături de aceste personalități care s-au evidențiat în acest domeniu, un loc de seamă l-au avut și asociațiile creștine precum: *Zoi* (Viața), *Sotir* (Mântuitorul) și *Stavros* (Crucea). Misiunea Apostolică a Bisericii Grecești a avut și are un rol de seamă în lucrarea aceasta misionară. Tuturor acestor inițiative ziditoare s-au alăturat clerici, personalități, asociații, organizații etc.

Biserica Ortodoxă din Grecia a acordat și acordă un rol esențial activităților educative și formative. În acest sens, activitatea catehetică este foarte bine organizată. Fiecare eparhie are un coordonator, un părinte consilier, care ghidează și urmărește buna desfășurare a acestor activități, la nivel local. În fiecare parohie au loc activități catehetice care sunt ghidate, ajutate și coordonate de către biroul de catehizare. Aceste activități culminează cu organizarea de activități la nivel eparhial, prin tabere de vară, tabere în inima orașului, serbări comune, excursii, proiecte, drumeții etc.

Dintre principalele activități desfășurate, enumerăm: ora săptămânală de cateheză, studiul Sfintelor Scripturi pe categorii de vârstă, cateheze tematice la parohii în perioada postului, taberele creștine ale eparhiilor, serbări la nivel eparhial, excursii și drumeții, concursuri la nivel eparhial, activitatea în domeniul on-line prin pagini de internet și activitatea pe rețelele de socializare.

Un lucru foarte important este și organizarea, periodică, la nivel de eparhie, a seminariilor și a conferințelor menite să instruiască, să informeze și ajute pe cateheți. În cadrul acestor seminarii și conferințe se abordează teme de specialitate. Sunt, de asemenea, discutate probleme ce țin de acest domeniu al educației. Pe lângă aceste activități, un rol important îl au și sesiunile de formare a noilor cateheți, sesiuni în cadrul cărora sunt prezentate metode, procedee și principii de catehizare precum și moduri de abordare a diverselor situații dificile sau cazuri speciale.

Ghidurile catehetice au și ele un rol principal în acest sens. Acestea sunt puse la dispoziția cateheților de către mitropolii sau de către asociațiile creștine.

²² Potrivit Hotărârii nr. 5387/2019 a Sfântului Sinod al B.O.R. din iunie 2019.

Ora săptămânală de cateheză este o activitate catehetică ce îmbină studiul cu activitățile educative și cu cele recreative. Se ține cont în mod special de vârsta și de nevoile tinerilor. În sprijinul acestor activități, anumite eparhii au întocmit îndrumătoare catehetice. Aceste îndrumătoare abordează teme din Sfânta Scriptură și din viața creștinilor, punând la dispoziția cateheților material didactic pentru susținerea catehezei. Ora de cateheză îmbină, așadar, studiul cu activitățile practice.

Studiul Sfintelor Scripturi. În anumite perioade din an, au loc, în zile și la ore bine stabilite, întâlniri în cadrul cărora se citesc și se aprofundează pasaje din Sfânta Scriptură. Aceste întâlniri sunt coordonate de către un preot slujitor sau de către un teolog. Participanții sunt grupați în funcție de vârstă (adulți, tineri și copii). În principal, la acest tip de activități iau parte persoanele mature și cele vârstnice, un procent mai ridicat fiind reprezentat de femei.

Cateheze tematice în perioada posturilor. Au loc în perioada posturilor, la sfârșitul anumitor slujbe, după un program bine stabilit, cateheze pe anumite teme. Aceste cateheze au ca scop însușirea corectă a anumitor adevăruri de credință și îndepărtarea superstițiilor sau lucrurilor greșite din comportamentul creștinilor. Se ține cont în cadrul acestor cateheze de faptul că persoanele prezente la slujbă sunt de vârste și categorii sociale diferite.

Taberele catehetice. Aproape fiecare eparhie deține un spațiu bine organizat în care au loc, pe perioada vacanțelor (în special pe perioada vacanței de vară), tabere catehetice. Aceste tabere îmbină programul de rugăciune cu cel al activităților educativ-religioase și cu jocul. Perioadele de tabere sunt cuprinse între 4 și 8 zile, iar tinerii sunt grupați astfel: fetele de gimnaziu, băieții de gimnaziu, fetele de liceu, băieții de liceu, fetele de facultate, băieții de facultate. În funcție de cei care doresc să participe, perioadele se pot reorganiza. Nu sunt amestecați băieții cu fetele în tabere comune. Se urmărește ca în perioada taberei să aibe loc și o spovedanie a participanților, urmată de săvârșirea unei Sfinte Liturghii. De asemenea trebuie menționat faptul că zilele de post sunt ținute cu seriozitate.

Activitățile catehetice continuă cu serbările de Paște și de Crăciun organizate la nivel parohial, dar și la nivel eparhial, excursii și drumeții, concursurile organizate la nivel eparhial, precum și cu activitatea în domeniul on-line prin pagini de internet și pe rețelele de socializare.

Activitatea on-line în domeniul catehetic al Bisericii Ortodoxe din Grecia poate fi împărțită astfel:

- Site-uri catehetice ale Bisericii grecești, la nivel de Mitropolii sau de Arhiepiscopie (unele dintre acestea făcând trimitere și la o pagină de facebook, instagram etc.);
- Site-uri catehetice cu material didactic – biblioteci virtuale;
- Site-uri ale unor parohii;
- Site-uri și documente cu privire la instrumentele comunicării (T.I.C. = T.Π.E.).

Dintre acestea evidențiem:

Site-ul Centrului pentru tineret și familie al Arhiepiscopiei Atenei: <https://neotita.gr/>; aici găsim trimitere și către o pagină dedicată biroului de tineret, cu informații utile cateheților și catehumenilor, precum și familiilor acestora: <http://iaath.gr/idrymata/grafeio-neotitos>.

Pagina de internet a Biroului de tineret al Bisericii Greciei: <http://www.katixitiko.gr/>, unde găsim trimitere către pagina lor de facebook: <https://www.facebook.com/katixitiko>.

Toate aceste programe și proiecte de educație religioasă dau rod însutit. Tinerii educați aici, devin creștini de bază ai bisericii, cateheții de mâine, adevărate modele de trăire, întemeind familii frumoase și fiind un adevărat exemplu pentru semenii lor și pentru societate.

Referindu-se la programele și la activitățile catehetice, profesorul Panaghiotis Hristu arată că nu este suficient a ne îngriji de ceea ce transmitem și cum transmitem catehumenilor, ci este important, în procesul de catehizare al tinerilor, să ne ferim de formulările și limbajul dur, de strictețea exagerată și de habotnicie. Domnul profesor ne arată că tinerilor nu le place să vadă în față niște persoane care vor să pară ceea ce nu sunt, ei își doresc mai de grabă niște învățători care își asumă lipsurile și neputințele personale, oameni care știu să ierte, să iubească, să își recunoască greșelile, persoane dispuse dialogului și dornice să ajute, să înțeleagă, să vindece suferințele²³.

Foarte important în această misiune educativă a Bisericii este și aspectul surprins de părintele profesor Constantin Necula, privitor la rolul de coordonator al preotului (ierarhului). Părintele spune:

„Preotul nu mai poate lucra, pastoral, singur. Cred că e momentul ca la nivelul lucrării pastoral-catehetice să ne activăm spiritul de echipă (...) nu preotul să se ocupe de tot, ci să descopere între oamenii din comunitate acele caractere umane dispuse să educe în Hristos comunitatea”²⁴.

În mileniul III, creștinismul este chemat să-și unească forțele spre binele lumii²⁵, iar acestei chemări trebuie să răspundem și noi cu responsabilitate, fiind conștienți de misiunea noastră ca Biserică, ca adevărați creștini și ca trimiși ai lui Iisus Hristos, spre a fi lumină a lumii și sare a pământului.

Cel mai frumos și mai măreț ideal educațional propus vreodată omenirii a fost idealul exprimat de cuvintele Mântuitorului Hristos: „Fiți, dar, voi desăvârșiți, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârșit este” (Matei 5, 48). Observăm, așadar, sensul superior conferit vieții de credința creștină. Domnul nostru Iisus Hristos a spus: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața” (Ioan 14, 16), iar de aici înțelegem că pentru creștin

²³ Ioanis B. KONGULIS, *Κατηχητική και χριστιανική παιδαγωγική*, pp. 194-195.

²⁴ Ioanis B. KONGULIS, *Κατηχητική και χριστιανική παιδαγωγική*, pp. 232-233.

²⁵ Bogdan RACU, *Cuvântul lui Hristos să locuiască întru voi cu bogăție!*, Doxologia, Iași, 2019, pp. 12-13.

Adevărul nu este o idee de arătat, ci o Persoană de iubit²⁶. Valoarea educației creștine în viața omului este esențială și absolută, deoarece aceasta urmărește realizarea comuniunii omului cu Dumnezeu prin convertirea noastră, prin creșterea în iubire și în virtute, prin curățirea de patimi, într-un cuvânt, prin împlinirea scopului adevărat al vieții: dobândirea Duhului Sfânt.

Încheiem cu gândul înălțat către Dumnezeu, al mitropolitului de Nafpaktu, Ieroteu, care zice: „Mă rog ca, prin lucrarea aceasta de catehizare, fiecare să conștientizeze marile dar, de a fi cineva membru al Bisericii și de a fi un creștin trăitor, unit cu Hristos, care este și capul Bisericii”²⁷.

---

²⁶ Nicolae ACHIMESCU, „Hristos la început de mileniu al treilea”, în: *Lumina de duminică*. Săptămânal de spiritualitate și atitudine creștină, Anul VI (2010), nr 1, p. 2.

²⁷ Carmen Maria BOLOCAN, *Educația creștină...*, pp. 101-102.